

Rijksmunt in 1911: nog met hoge schoorsteen

dat heel rigoureuus. Hij veranderde het uiterlijk van de kerk compleet. Dat zou nu niet meer kunnen. Nu vinden we dat je de verschillende lagen van de geschiedenis niet moet wegpoetsen.'

Zo restaureerde hij met traditionele technieken en veel geduld de Oude en Nieuwe Kerk in Delft. Hij herstelde de spits, de leien daken, de glas-in-loodramen, het natuursteenwerk, de ramen. Daarnaast kregen beide kerken nieuwe entreevoorzieningen, om de stroom van bezoekers te kunnen verwerken. 'Alles wat ik doe, doe ik met respect voor het verleden. Net als mijn vader en grootvader.'

Van Hoogevest is ervan overtuigd dat een volgende generatie architecten het ook weer anders doet. Of zijn zoon daartoe behoort, weet hij niet. 'Hij is nog jong. Maar ik heb hem wel Teus genoemd.' Het feest ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het architectenbureau is voorlopig het laatste. 'Ik kijk alleen vooruit. Dat we bouwen op historie, zoals de titel van het boek luidt, betekent niet dat we blijven hangen in het verleden.'

ARCHEOLOGIE

Opwindende speldjes

Theo Toebosch

Jarenlang schoven onderzoekers ze terzijde als lelijk en niet interessant. Maar de op het eerste gezicht onopvallende, tinnen insignes tonen een voor velen onbekende kant van de Late Middeleeuwen (dertiende tot midden zestiende eeuw). Op www.kunera.nl kan iedereen ze sinds kort bewonderen.

Neem het nog geen 4 centimeter hoge insigne met objectnummer 14.365. Afgebeeld is Nicolaas van Myra, ja, dé Nicolaas. In dit geval zonder mijter, maar wel met boek. Het is met duizenden tegelijk gegoten in het Italiaanse Bari, waar speciaal voor de relieken van Nicolaas een basiliek was gebouwd.

Van heinde en verre kwamen pelgrims naar Bari om Nicolaas eer te bewijzen, boete te doen of om een gelofte in te lossen. Als bewijs kreeg zo'n pelgrim een tinnen insigne mee, dat hij op zijn kleren of hoofddeksel bevestigde. In dit geval kwam de pelgrim waarschijnlijk uit wat nu Hongarije is, want het insigne is gevonden in het Zuid-Hongaarse Szentikíraly.

Het was verzamelaar H.J.E. van Beuningen die wetenschappers de ogen heeft geopend.

Van linksboven met de klok mee: Heilig kruis, haan, Maria met kind, Nicolaas uit Bari, draak

Sinds begin jaren negentig zijn de insignes een volwaardig onderzoeksobject. Terecht, de speldjes geven niet alleen informatie over pelgrimsroutes en waar welke heilige werd vereerd, maar bieden ook inzicht in de visuele cultuur van alledag.

Zo bleek het in de Late Middeleeuwen niet alleen vrij gewoon om rond te lopen met speldjes van heiligen, maar ook met afbeeldingen van profane zaken als dieren, gebruiksvoorwerpen, planten, literaire onderwerpen en zelfs seksuele afbeeldingen. Vliegende fallussen, copulerende paren, vagina's op stelten, het kwam allemaal voor.

Moest je vroeger de standaardwerken *Heilig en Profaan*

deel 1 en 2 ter hand nemen om een overzicht te krijgen van waar in Europa bepaalde types insignes voorkwamen, nu volstaat een bezoek aan de sinds kort geheel vernieuwde website Kunera, een initiatief van de Radboud Universiteit Nijmegen.

Met behulp van een simpele zoekopdracht ('zoek historische figuren') en Google Maps wordt duidelijk dat in Haarlem één middeleeuws 'voetbalplaatje' is gevonden: de Graaf van Holland in toernooi-uitrusting. Een snelle blik leert ook dat verreweg de meeste insignes met seksuele afbeeldingen in Nederland zijn gevonden. Dus ook toen al was het hier een zedeloze en vrijgevochten bende? ■

DESIGN

Herszenloos priegelwerk

Yasmine Esser

Schilderen op nummer van Ravensburger heeft er een concurrent bij. De glitter-schedel van de Britse kunstenaar Damien Hirst, die onlangs nog in het Rijksmuseum werd geëxposeerd, is dankzij Iartistlondon thuis na te maken. De plastic schedel IHirst is te

Knutselen met Damien Hirst

koop via de website www.iartistlondon.com en kost 49,99 pond (59 euro) inclusief lijm, pincet en ruim 8.600 kristallen. Engelgeduld niet inbegrepen.